

STİLİZASYON TEKNİKLERİNİN YALINLAŞTIRMA ÜZERİNE ETKİLERİ VE UYGULAMA ÖRNEĞİ* **

Ali Aşur DELEN¹

Özet

Duygu, düşünce ve olayların çizgilerle ifadesi insanlık tarihi ile başlamıştır ve çizgisel ifadenin gücü, anlam yoğunluğundan kaynaklanmaktadır. Bir fikir ya da objenin ayrıntılarından arındırılarak yalın biçimde ortaya konması fikir ya da nesnenin algılanmasını kolaylaştırmasının yanı sıra hatırlanırılığına da katkıda bulunur. Bu nedenle grafik tasarım sanatında stilizasyondan sıklıkla yararlanır. Stilizasyon, sanatçının deneyim ve birikimlerinden doğan fikirlerine yönelik tasarımların, yaratım süreci içinde sadeleştirilerek ortaya konmasını sağlayan teknik olarak tanımlanabilir. Stilizasyon ile amaçlanan objeyi gereksiz ayrıntılardan kurtarmak ve sadeleştirmektir. Bir obje stilize edilirken hangi ayrıntıların korunup hangilerinin kaldırılacağı sanatçının yorum gücü ile ilişkilidir. Buna bağlı olarak stilizasyon aynı zamanda bir üsluplaştırma biçimi olarak yorumlanmaktadır. Çalışma kapsamında; tam formun çıkarılması, kısmi formun çıkarılması ve aralıklı grafik sadeleştirme metodları uygulanarak bir objenin stilizasyonu gerçekleştirilmiş ve yöntemler arasındaki farklar irdelenmiştir. Stilize edilen obje orijinal hali ile kıyaslanarak yöntemlerin sadeleştirme etkinlikleri tartışmaya sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tasarım, Grafik Tasarım, Stilizasyon, Stilizasyon Teknikleri
JEL Sınıflaması: Z0, Z11, Z19

ON SIMPLIFICATION OF STILIZATION TECHNIQUES EFFECTS AND APPLICATION EXAMPLE

Abstract

Expression of emotions, thoughts and events through lines began with human history, and the power of linear expression stems from its intensity of meaning. Presenting an idea or object in a simple form by removing its details not only makes the idea or object easier to perceive, but also contributes to its memorability. For this reason, stylization is frequently used in graphic design art. Stylization can be defined as a technique that enables the artist's ideas arising from his experiences and knowledge to be simplified and presented during the creation process. The aim of stylization is to rid the object of unnecessary details and simplify it. When stylizing an object, which details will be preserved and which will be removed depends on the artist's power of interpretation. Accordingly, stylization is also interpreted as a form of stylization. Scope of work; Stylization of an object was carried out by applying full form extraction, partial form extraction and spaced graphic simplification methods, and the differences between the methods were examined. By comparing the stylized object with its original state, the simplification effectiveness of the methods is presented for discussion.

Keywords: Design, Graphic Design, Stylization, Stylization Techniques
JEL Classification: Z0, Z11, Z19

* Bu makale Beykoz Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi tarafından 4-5 Mayıs 2023 tarihlerinde “Sınır/sız: Dünya yapmak & ötesi” başlığıyla düzenlenen 1. Disiplinlerarası Sanat, Tasarım ve Sosyal Bilimler Uluslararası Sempozyumunda sunulan bildiriden türetilmiştir.

** Bu makale İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarımı Sanatta Yeterlilik Programında Doç. Dr. Nuri Sezer danışmanlığında hazırlanan “Stilizasyon Açısından Logo Tasarımın Tarihsel Gelişimi” başlıklı tezden yararlanılarak yazılmıştır.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Beykoz Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, aliasurdelen@beykoz.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3767-8336.

1. Giriş

Sanatsal yaratım bilinçli bir çaba sonucu ortaya çıkmaktadır. Sanatçı deneyimlerini, çeşitli sosyal ve siyasal olaylara yönelik gözlem ve duyularını sanat aracılığı ile ifade eder. Sanatçının zihnindeki soyut fikirler bazen şiir bazen resim bazen de bir şarkı ile somutlaşır ve vücut bulur. Sanatçı, estetik bir üslupla bir problemi duyuran ve çözüm arayan bir tavır içindedir. Doğrudan bir sanatsal ifade biçimi sayılmamasına karşı icra edenin duygularına tanıklık eden görsel anlatım insanlığın en ilkel dönemlerinde varlık göstermeye başlamıştır. Basit araçlar ile gerçekleştirilen ve birkaç çizgiden ibaret olan bu çizimler korku, kaygı, ya da bir olayı yoğun bir anlatımla ortaya koymayı başarmıştır. Çizimlerin yalınlığına karşın ortaya koydukları anlam yoğunluğu görsel anlatımın en önemli silahıdır. Basit bir sembol bazen yüzlerce kelimenin gücüne sahiptir. Görme ve algılama arasındaki ilişkide görülenin karmaşıklığı algılamayı yavaşlatan bir etkidir. Ayrıca yoğun ve ayrıntılı bir görselde hedefin gerçek mesajı görmesi mümkün olamayabilir. Birçok bilimsel araştırma yalın bir görselin çok daha hızlı algılandığını ortaya koymaktadır. Görsel sanatlarda yalınlaştırma “stilizasyon” olarak ifade edilmektedir. Stilizasyon, bir yalınlaştırma tekniği olmakla birlikte aynı zamanda sanatçının görme biçimini ortaya koyan sanatsal bir yaratım sürecidir. Bu açıdan stilizasyonu, sadeleştirme, ayrıntılarından arındırma ve üsluplaştırma şeklinde tanımlamak mümkündür. Stilizasyon edilen nesne orijinal karakterini yansıtırken aynı zamanda sanatçının fikir ve düşüncelerine ışık tutan bir üslup kazanır.

2. Stilizasyon

Bir yaratma süreci olan sanat şüphesiz bilinçli bir çalışmayı gerektirir. Sanatçı, hayattan ve olaylardan çıkardığı anlamları ve izlenimleri kendi duygu ve düşünceleri ile harmanlayarak sözlerle veya görsellerle ifade eder. Ortaya konan eser biçim, içerik ve teknik olarak ifade edilen üç temel öğeden oluşur (Kınay, 1993). İnsana dair her durum gibi tüm sanatsal ifade biçimleri de teknolojik, sosyal ve siyasal olaylara bağlı olarak bir devinim içindedir ve bunun sonucu olarak da eseri meydana getiren bu üç öğeden biri diğerlerinin önüne geçebilir. Güzel tanımını esas alan ve sanatsal yaratım sürecinde güzeli vurgulayan romantizm ve klasik dönem sanat anlayışının 18. yüzyılın sonlarında yerini sanatsal yaratma sürecinin ne olduğu sorusuna bırakması gerçekliğin başka bir gerçeklikle yeniden ortaya konmasına olanak sunan stilizasyon tekniğinin gelişmesine katkı sağlamıştır (Kandemir Şahin, 2021). Fransızca “stylisation” kelimesinden dilimize geçen stilizasyon “biçemleme” anlamına gelmektedir (TDK, 2019).

Stilizasyon kavramının tam ve doğru ifade edilebilmesi için yaratıcılık, algı ve tasarım kavramlarının iyi anlaşılması gerekmektedir.

“Sanatta yaratıcılık, algı yetisi üzerine bir düşünme, bir imleme yetisi katmak, katabilmek bunun için de sezgi gücünü kullanabilmek demektir.” (Erinç, 1998). Sanatsal yaratım, sanatçının zihninde oluşan imgelerin yeniden biçimlendirilmesi ve somutlaştırılması ile gerçekleşir. Bu süreçte sanatçının yaratıcı gücü ve yorumlama becerisi, yaratılan gerçekliğin özgünlüğünü belirlemektedir. Soyut bir imgenin biçimlendirilmesi sanatsal bir yaratım sürecinin ön koşuludur. Biçimlendirilen imgeler gerçek dünyanın imgelerinden farklıdır. Bu farklılık sanatçının gerçek dünyada var olan nesnelere görme, algılama ve kişisel deneyimlerine bağlı yorumlarından kaynaklanmaktadır. Özetle sanatsal yaratım, sanatçının dış dünya ile ilişkisini zihinsel etkinlikleri ile harmanlayarak dışa vurumudur. İnsanın dış dünya ile ilişkisi algı ile gerçekleşir ve bu algı duyu organları ile sağlanır. Özellikle görme ve işitme organlarının algılama mesafesi diğer duyu organlarından daha geniştir ve dış dünyaya yönelik daha fazla bilgi edinilmesini sağlarlar. Göz uzaktaki bir nesneyi yakındaki bir nesneden daha küçük görür ancak yine de zihinde bu nesnelere gerçek boyutları ile algılanır (Uygan, 2010). Bu durum geçmiş deneyimlere dayalı duysal verilerin beyinde kodlanması ve birleştirilmesi sayesinde gerçekleşir. Gestalt kuramının da temelini oluşturan bu görüşe göre, görülen nesnelere görüldükleri andaki boyutları ile değil öz niteliği ile algılanır. Öyleyse algı aynı zamanda düşünsel bir etkileşimin ürünü olarak kabul edilebilir ve bu özelliği ile de tasarıma yön verir, tasarımın da temelinde düşünce vardır (Demirarslan ve Demirarslan, 2020). Sanatsal anlamda tasarım en genel anlamıyla insan ruhuna hitap eden ve insan ruhunu estetik açıdan doyuran ürünlerin yaratım süreci olarak ifade edilebilir (Alexander, 1973; Kukhta ve ark., 2017). Bu nedenle tıpkı biçim içerik ve teknik gibi algı, yaratıcılık ve tasarımda ayrı düşünülemez. Bir tasarım gerçekleştirilirken nesnelere, formların veya konuların abartılarak, basitleştirerek veya özelleştirerek ifade edilmesine olanak sağlayan farklı teknikler kullanılabilir. Şüphesiz bu yöntemlerin en önemlilerinden biri stilizasyondur. Doğada var olan objeler stilizasyon aracılığı ile şematikleştirilir ve yalınlaştırılır. Bir obje ya da fikir stilize edilirken genellikle ana hatlar ve en dikkat çekici unsurlar vurgulanır. Bu bakımdan hiyerarşik bir değerlendirme yapıldığını söylemek mümkündür. Şekil 1’de görüldüğü gibi stilizasyon ile amaçlanan objeyi gereksiz ayrıntılardan kurtarmak, sadeleştirmek ve üsluplaştırmaktır.

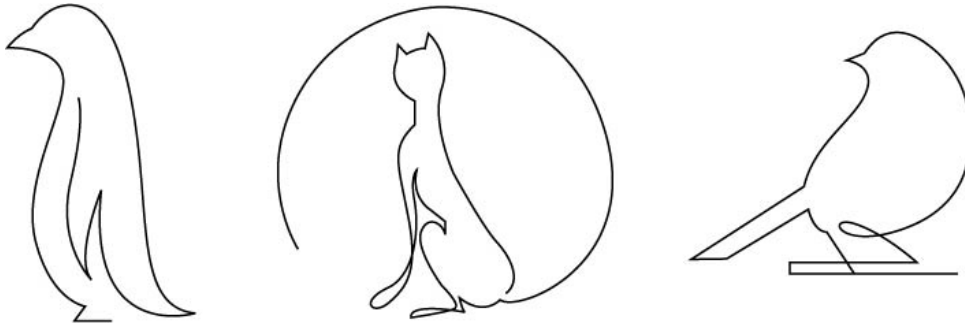
Şekil 1: Tasarım ve Sanatta Stilizasyon Düzeyleri

Kaynak: (Kukhta ve ark, 2017).

Stilizasyonda dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri fikir ya da nesnenin karakterinin korunması anlaşılabilirliğinin bozulmaması ve amaca uygun yalınlaştırılmasıdır. Yalınlaştırma sayesinde fikir veya nesne daha hızlı algılanır ve ayrıntıların yaratacağı karmaşanın önüne geçilmiş olur. Başarılı bir stilizasyon gerçekleştirebilmek için söz konusu objenin gözlemlenmeli, karakteri belirlenmeli, benzerlerinden ayrılan özelliklerinin irdelenmeli ve tüm bu unsurlar çizgisel bir dil ile ifade edilmelidir (Şekil 2).

Şekil 2: Çizgisel Stilizasyon Örnekleri

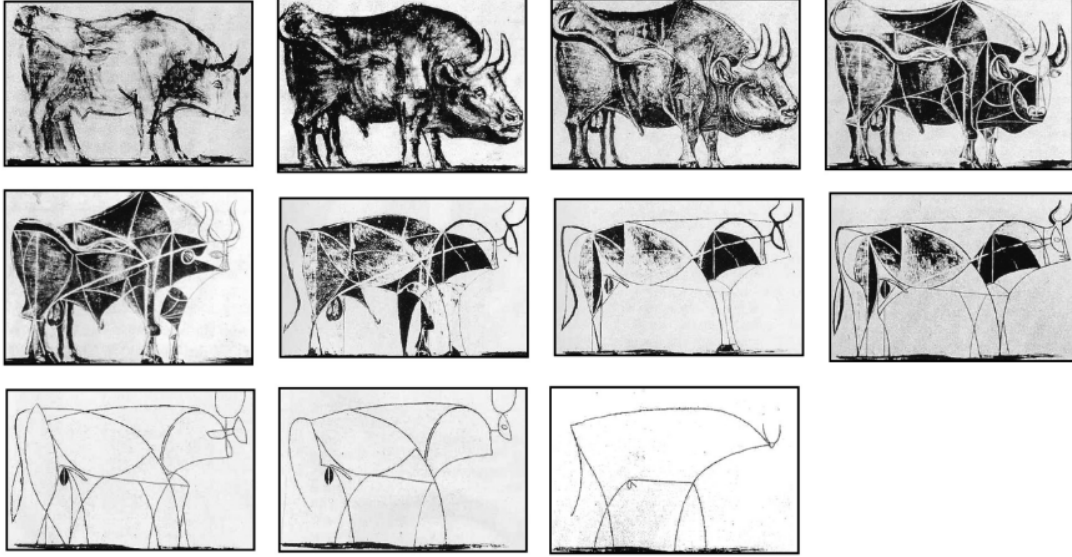

Kaynak: (Delen, 2022).

Stilizasyon bir yalınlaştırma tekniği olmakla birlikte aynı zamanda sanatçının görme biçimini ortaya koyan sanatsal bir yaratım sürecidir. Fikir ya da nesnenin karakterini yansıtmakla birlikte sanatçının fikir ve düşüncelerine de ışık tutar. Bu nedenle stilizasyonu yalnızca ayrıntıları yok eden filtre gibi algılamak hatalı bir bakış açısına yol açacaktır. Sanatçı bir objeyi stilize ederken objenin karakterini korumayı amaçlar ancak bunu kendi sanatsal yorumlama becerisine uygun olarak gerçekleştirir. Özetle stilizasyon, sanatçının deneyim ve birikimlerinden doğan fikirlerine yönelik tasarımların, yaratım süreci içinde sadeleştirilerek ortaya konmasını sağlayan bir tekniktir ve sanatın birçok alanında uygulanmaktadır, ancak özellikle resim alanında stilizasyon tekniği birçok önemli sanatçı tarafından benimsenmiştir. Özellikle

Picasso'nun "Boğa" eseri stilizasyon tekniğinin en önemli örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir (Şekil 3).

Şekil 3: Pablo Picasso, Boğa, 1945

Kaynak: (Martin, 2006).

Picasso, toplumsal olaylara ışık tutan ve bu olaylara yönelik duyum ve tepkilerini eserlerinde yalın çizgilerle ve son derece yoğun biçimde aktarmayı başarmıştır. Sanatçının stilizasyon ve deformasyon tekniklerini birlikte uygulayarak yarattığı Guernica (Şekil 4) tablosu savaşın acımasız ve soğuk yüzünü tüm çıplaklığı ile ortaya koymaktadır. Bu noktadan hareketle duyguların etkin ifadesinde objenin mevcut ayrıntılarının sanıldığı kadar önemli olmadığı sonucuna varılabilir.

Şekil 4: Picasso, Guernica,1937, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 350x780 cm

Kaynak: (Chen, 2014)

Gelişimi ve biçimsel anlatım açısından özgürleşme süreci resim sanatıyla paralellik gösteren heykel sanatında 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren yeni akımlar ortaya çıkmıştır ve bu dönemde ortaya konan eserler daha soyut ve stilize edilmiş olmaları bakımından dikkat çekicidir. Heykel sanatında stilizasyon tekniği uygulanarak üretilen eserlerin önemli bir özelliği detaylarından arınmış ve sanatçının yorumuna bağlı olarak estetik ya da duygusal açıdan güçlendirilmiş olmalarıdır (Şekil 5).

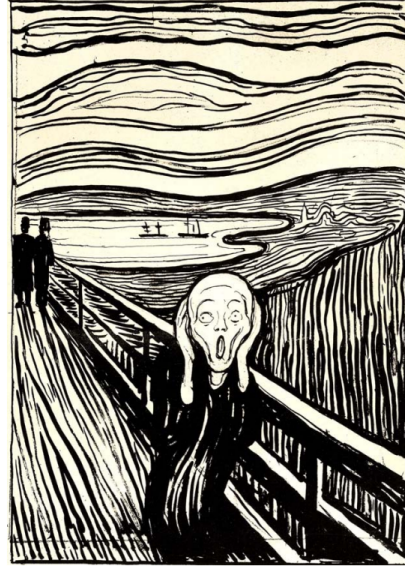
Şekil 5: Grand Tauromachie, Bronz, Yükseklik 115 cm., Germaine Richier (1904-1959)

Kaynak: (Richier & Creuzevault 1966).

Stilizasyon tekniğinin uygulandığı bir diğer alan ise özgün baskı sanatıdır. Özgün baskı sanatı 19. yüzyılın başından itibaren sanatçıların dolaysız ifade araçlarından biri haline gelmiş ve özellikle 20. yüzyılda teknolojik buluş ve gelişmeler baskı resim tekniklerinin boyutunu şaşırtıcı biçimde değiştirmiştir. Sanatçıların yeni biçimsel arayışları, bu sanat dalında da kendisini göstermiştir. 19. yüzyılın baskı sanatçısı Edward Munch'ın güçlü ve oldukça kişisel tasvirlerini, Ağaç ve Taşbaskı teknikleriyle yapılmış baskı resimlerinde görmek mümkündür. Munch'ın 'Çılgılık' adlı tablosu deformasyonun bir ifade aracı olarak yoğun bir şekilde kullanıldığı önemli bir yapıt olma özelliğine sahiptir. Arka plandaki stilize edilmiş deniz ve gökyüzü dalgalanarak bütünleşmektedir (Şekil 6).

Şekil 6: Çığlık, 1895 Taş Baskı, 35.5x25.4cm., Edvard Munch (1863-1944)

Kaynak: (Uygan,2010).

Alman Ekspresyonistlerinden Emil Nolde'un 'Peygamber' adlı tahta baskısında ifadeyi güçlendiren yoğun bir sadeleştirme söz konusudur. Bu yoğun lekesele sadeleştirmede tüm dikkat, gözlerdeki ifadeye, kendinden geçmiş bakışlara yoğunlaşmaktadır (Şekil 7). Özgün baskı sanatında kullanılan farklı tekniklerle stilizasyonun nasıl ifade edilebileceğini göstermektedir. Sanatçılar, bu teknikleri kullanarak eserlerini kişiselleştirebilir ve kendine özgü bir estetik dil geliştirebilirler.

Şekil 7: Peygamber, 1912 Tahta Baskı, 32.1x22.2 cm., Emil Nolde

Kaynak: (Hettinga, 1985).

Stilizasyon, nesnenin daha sade bir forma dönüşümüdür. Gestalt okulu sanatçıları tarafından ortaya konan “Pragnanz Yasası”na göre “en iyi form uygun şekilde sadeleştirilmiş formdur”. Bu okulun sanatçıları eserlerinde önemli düzeyde sadeleştirme kullanmışlardır. Bunun nedeni, insanın görsel algısının bilgi almak için en basit yöntemi kullanmaya daha fazla yönelmesidir (Arnheim, 1956). Tasarımda ve görsel sanatlarda sadeleştirme farklı amaçlar ile gerçekleştirilir. Sanatsal sadeleştirmede amaç, sanatçının; algılama yorumlama ve ifade biçimini yansıtmaya çabası ve özgünlüktür. Tasarımsal sadeleştirmede ise gerçek amaç iletilmek istenen mesajın doğru, akılda kalıcı ve hızlı algılanmasını sağlamaktır. Sanatsal sadeleştirmede öncelikli olan sanatsal kaygılarken tasarımsal sadeleştirmede pratik amaçlara hizmet eder. Tasarımsal sadeleştirmede başarı ancak izleyicinin görüntüyü hızlı ve kolay biçimde tanıması ile sağlanabilir. Bu açıdan grafik tasarım alanında stilizasyon oldukça önemli bir yer tutar. Stilizasyon tekniği uygulanırken bazı temel noktalara dikkat edilmelidir aksi takdirde amaca uygun bir sadeleştirme gerçekleştirilmesi söz konusu olamaz.

2.1. Stilizasyon Uygulamasında Dikkat Edilecek Noktalar

- Stilize edilecek objenin özelliklerinin doğru anlaşılması amacıyla bir etüt çalışması yapılmalı

Şekil 8: Objenin Etüdü

Kaynak: (Megep,2012).

- Stilizasyon yapılırken objenin temel yapısal özellikleri bozulmamalı stilize edilen obje anlaşılabilirliğini yitirmemeli.

Şekil 9: Objenin Yapısal Özellikleri (Escher, Ağaç baskı)

Kaynak: (Megep,2012).

- Stilizasyonda abartılı yorumlar obje karakterinin önüne geçecek ve anlaşılmasını güçleştirecek nitelikte olmamalı.

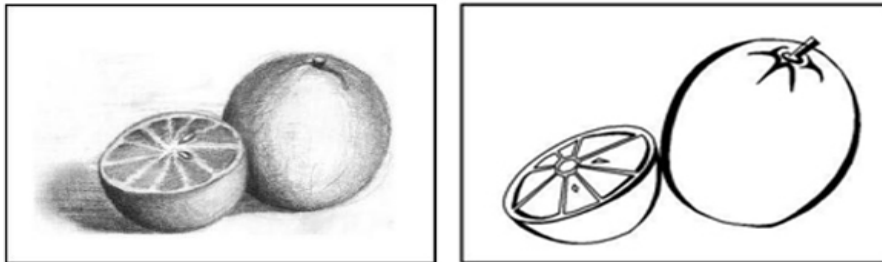
Şekil 10: Objenin Yapısal Özellikleri

Kaynak: (Megep,2012).

- Stilize edilecek obje ölçeklendirilirken yapısal özellikler korunmalı.
- Stilizasyon ile obje karakteri bozulmadan sadeleştirilmeli.

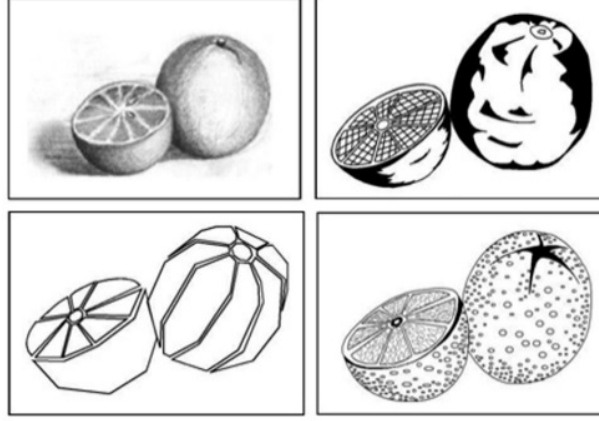
Şekil 11: Objenin Karakteri Bozulmadan Sadeleştirme

Kaynak: (Megep,2012).

- Bir objenin stilizasyonunda objenin dokusal özellikleri ve bölümlerine yönelik yorum yapılabilmektedir.

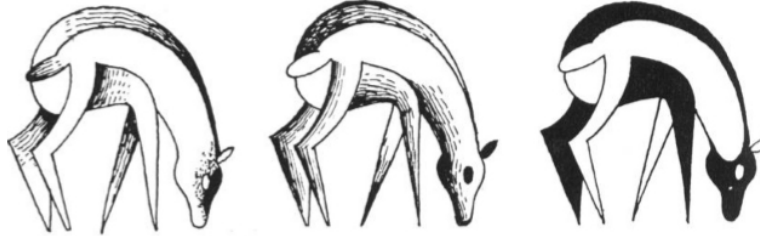
Şekil 12: Objenin Dokusal, Lekesel, Çizgisel Yorumlanması

Kaynak: (Megep,2012).

- Sadeleştirmede uygulanacak tekniğin özellikleri dikkate alınmalıdır.

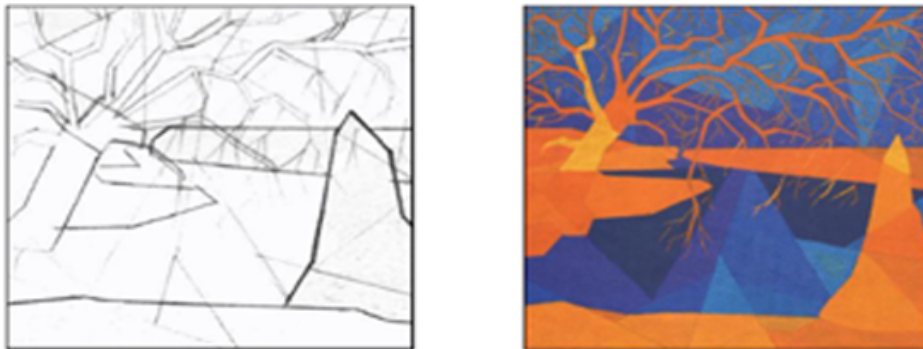
Şekil 13: Sadeleştirme Tekniği

Kaynak: (Megep,2012).

- Stilize edilmiş bir objenin renklendirilmesinde objenin gerçek rengi kullanılabilirliği gibi yorumlamaya bağlı renklendirilmesi de mümkündür (Megep,2012).

Şekil 14: Stilizasyonda Serbest Renk Uygulaması

Kaynak: (Megep,2012).

2.2. Stilizasyon Yöntemleri

Tasarım ve sanat alanlarında “sadeleştirme” ilkesi son derece önemlidir. Basitleştirme düzeyi ne olursa olsun bir nesnenin taslağının çizilmesi stilizasyon olarak ifade edilebilir. Tasarımcılar genellikle, bir nesnenin orijinal ana hatlarının basitleştirilmesinin, nesnenin özelliklerinin anlaşılması açısından kolaylık sağladığı, nesneye yönelik izlenimleri derinleştirdiği ve nesnenin tanınması ve akılda kalması açısından fayda sağladığını ifade etmektedir. Bir sanat eleştirmeni olan Bell “bir objenin önemli bölümlerini ortaya koymak için önemsiz kısımların sadeleştirilmesi gerektiğini” ifade etmektedir (Bell, 1914; Gombrich, 1982). Az çizgi ile çok şey anlatma sanatı olarak ifade edilebilen grafik tasarımda stilizasyon tekniğinin yaygın biçimde kullanıldığı görülmektedir, ancak diğer sanat alanlarında olduğu gibi grafik tasarım alanında da stilizasyonun yoruma dayalı olması tekniğin rasyonel biçimde değerlendirilmesini güçleştirmektedir, bununla beraber stilizasyona yönelik nicel teknikler ve stilizasyon sistemlerine yönelik çalışmalar oldukça eskidir. Gestalt okulu, bu tür araştırmaları sistematik olarak yapan en eski sanat okuludur. Bir sanat eserinde stilizasyonun sistematikleştirilmesi ya da derecelendirilmesi oldukça güçtür bunun nedeni sanatçının yorumuna dayalı olarak uygulanmasıdır. Ancak günümüzde teknolojik gelişmelere bağlı olarak grafik tasarım alanında yaygın biçimde kullanılan bilgisayar programları stilizasyonun rasyonel bir biçimde uygulanmasına imkân tanımaktadır. Bu noktada özellikle Hsu ve Wang (2018), tarafından önerilen;

- Tam formun çıkarılması
 - ✓ Dış ana hatları oluşturma
 - ✓ Yapısal ilişkilerin korunması
 - ✓ Düzleştirme ve basitleştirme
- Kısmi formun çıkarılması
 - ✓ Görsel özellikleri vurgulama
 - ✓ İşlevsel özellikleri vurgulama
 - ✓ Yüzey desenlerini koruma

Literatürde yer alan bir diğer sınıflandırma ise bilgisayar programlarının bazı özelliklerinden faydalanılarak sadeleştirmeyi esas alan yöntemdir (Wang ve Hsu, 2015);

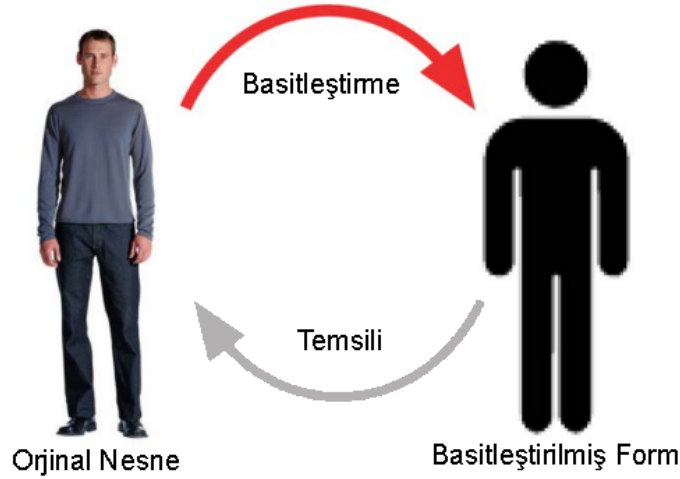
- Aralıklı grafik sadeleştirme metodu
 - ✓ Izgara basitleştirme yöntemi

- ✓ Nokta azaltma yöntemi
- ✓ Bölge küçültme yöntemi
- ✓ Bulanıklaştırma yöntemidir.

2.2.1. Tam Formun Çıkarılması

Bu basitleştirme yönteminde, öznenin tam yapısı ile onu oluşturan parçaların konumları arasındaki ilişki korunur. Özne, mevcut karmaşık formu yerine basitleştirilmiş parçaların kombinasyonu olarak ifade edilir. Bu yöntem ile anlaşılabilirlik kaybolmadan karmaşık parçalar ve ayrıntılı formlara sahip öğelerin basitleştirilmiş formları kullanılabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken en önemli nokta stilize formun öznenin kendisine çok benzer nitelik kazanmamasıdır. Bu durumda stilizasyon anlamını yitirecektir. Tam formun çıkarılması üç farklı yöntem ile gerçekleştirilebilir.

Şekil 15: Tam Formun Çıkarılması

Kaynak: (Hsu ve Wang, 2010).

2.2.1.1. Dış Ana Hatları Oluşturma

Bu yöntemde referans alınan nesnenin dış ana hatları doğrudan oluşturulmaktadır. Objenin iç dokusu, çizgileri ve ayrıntılı yapısı göz ardı edilir ve dış biçim kapalı ana hatlar aracılığıyla betimlenebilir. Bu yöntemin avantajı, objenin dış hatlarının özelliklerini koruması ve ayrıca ayrıntılı veya karmaşık iç unsurları içermemesidir (Hsu ve Wang, 2018).

Şekil 16: Stilizasyon Dış Ana Hat Oluşturma

Kaynak: (Hsu ve Wang, 2018).

Şekil 17: Dört Farklı Açıdan Görülen İneğin Dış Ana Hat Oluşturma Silüetleri

Kaynak: (Hsu ve Wang, 2018).

İnsanlar bir nesneyi en sık gördükleri açıya aşınadır ve insan beyni gördüğü bir nesneyi orijinal ölçü ve özellikleriyle kaydeder. Nesne stilize edilirken bu açının kullanılması, nesnenin kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. Ancak yalnızca dış ana hatların kullanılması ortak yapısal özelliklere sahip ve benzer türdeki nesnelerin ayırt edilmesini güçleştirir. Örneğin bir leopar ile bir jaguarın yalnızca dış ana hatları ile stilize edilmesi halinde ayırt edilmesi mümkün değildir.

Dış ana hat çıkarma yöntemi nesnenin sadeleştirilmesi için oldukça önemli bir yöntem olarak kendini göstermektedir. Ayrıntıların azaltılması anlaşılmayı kolaylaştırır (Becer, 2009; Dalen ve diğerleri, 2002). Sanatta yalınlaştırmanın önemini vurgulayan birçok sanatçı vardır. Picasso'nun soyut sanat ile ilgili "*Soyut sanat diye birşey yoktur. Her zaman bilinen birşeyle başlamak zorundasınız. Sonradan gerçekliğin tüm izlerini silebilirsiniz.*" İfadesi de soyutlamada stilizasyona vurgu yapar niteliktedir (Çelik, 2020).

2.2.1.2. Yapısal İlişkileri Koruma

Dış ana hatların çıkarılmasında nesnenin dış hatları kapalı bir forma dönüştürülürken yapısal ilişkileri koruma tekniğinde nesnenin kapalı bir dış hat yapısı oluşturulmaz. Yapısal ilişkilerin korunması tekniğinde, nesnenin orijinal yapısal formuna ilişkin oran ve ilişkiler belirlenir. Nesnenin tek parça olmasından ziyade temel parçalar geometrik formlara dönüştürülürken parçalar arası ilişki ve oranların korunması yöntemin esasını oluşturmaktadır (Hsu ve Wang, 2018).

2.2.1.3. Düzleştirme ve Basitleştirme

Düzleştirme ve basitleştirme esas olarak birbirine benzemektedir. Düzleştirmede nesnenin üç boyut izlenimi yaratan çizgileri, dokusu ve diğer özellikleri göz ardı edilebilir. Yalnızca nesnenin en önemli özelliklerini vurgulayan basit çizgiler ve renkler kullanılır. Grafik tasarım ve illüstrasyonda düzleştirme tekniğinden sıklıkla faydalanılmakta ve böylece benzersiz eserler elde edilmektedir.

Basitleştirme ise, yalnızca üç boyutlu yapı göz ardı edilmez aynı zamanda çizgiler daha düz ve geometrik eğrilere dönüştürülür. Nesnenin organik formdaki parçaları, düz çizgilere ve geometrik eğrilere dönüştürerek, çizim araçlarıyla oluşturulmuş hissi yaratılmaya çalışılır.

Şekil 18: Yapısal İlişkiler Korumada Düzleştirme ve Basitleştirme

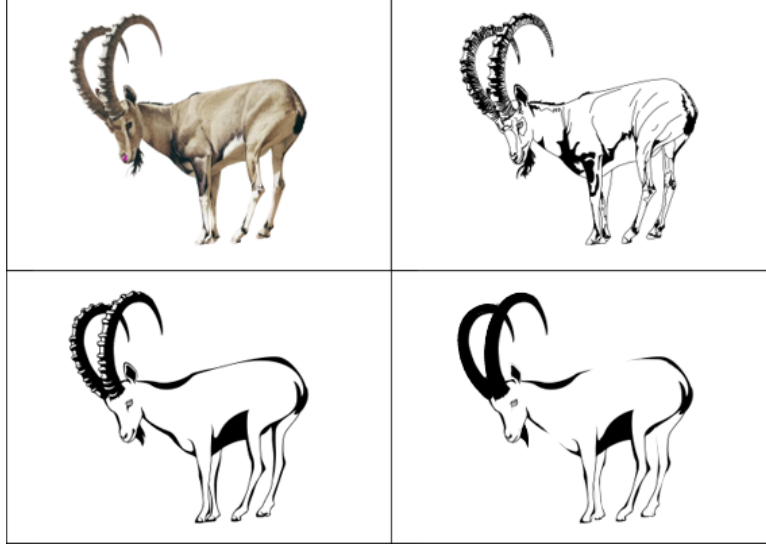
Kaynak: (Hsu ve Wang, 2018).

Basitleştirme tekniği ile gerçekleştirilen stilizasyon neticesinde nesne; basit, düzgün ve özgün bir görüntüye kavuşur (Hsu ve Wang, 2018).

2.2.1. Kısmi Formun Çıkarılması

Kısmi unsurların çıkarılması tekniğinin başarı ile uygulanması için tasarımcının önemli düzeyde görsel bilgi birikimine sahip olması gerekmektedir. Bu sayede daha az çizgi ile yoğun anlamlar elde etmek mümkün olacaktır (Hsu ve Wang, 2018). Kısmi unsurların çıkarılması tekniği asıl olarak nesnenin orijinal yapısındaki bazı ayrıntıların atılması ve bazı parçaların yarım bırakılması şeklinde uygulanıyor olsa da nesnenin orijinal tam yapısı ve onu oluşturan parçalar arasındaki ilişki ve oranın korunması önemlidir. Bu stilizasyon yöntemi, referans alınan nesnenin ana bölümlerinden bir veya daha fazlasının korunmasına odaklanır.

Şekil 19: Grafik Tasarımda Kısmi Formun Çıkarılması

Kaynak: (Delen, 2022).

Teknik uygulanırken şekil 19’de görüldüğü gibi öncelikle referans alınan nesnenin çizgisel etüdü yapılır. Daha sonra gereksiz ayrıntılar atılır. Yöntemin en önemli avantajı nesnenin belirleyici dış ana hat özelliklerinin korunması ve ayrıntılı karmaşık iç unsurlarından arındırılmasıdır. Ayrıntıların atılması nesnenin belirleyici özelliklerinin ve tanınmasını sağlayan öğelerinin ön plana çıkması kolaylaştırmaktadır. Asıl nesnenin bazı öğeleri çıkarılmış olsa dahi belirleyici parçalar korunduğu için nesnenin tanınması mümkündür ve hatta daha kolaydır.

Tam formun çıkarılması ile karşılaştırıldığında, kısmi formun çıkarılması tekniği nesnenin tanınabilmesi ve belirgin özelliklerin vurgulanması konusunda daha etkin bir tekniktir. Nesnenin hangi unsurlarına vurgu yapılacağı ve ne şekilde vurgulanacağına yönelik kesin kriterler yoktur. Tasarımcı veya sanatçı neyin daha önemli veya neyin daha çok vurgulanması gerektiğine kendisi karar verir. Bu karar da tasarımcının bilgi birikimi, deneyimleri, estetik anlayışı, yorumu ve yetenekleri belirleyicidir. Şekil 19 de görülen stilize görselde boynuz vurgusu göz ardı edildiği takdirde herhangi bir herhangi bir hayvan ya da keçi olarak algılanması mümkün olan görselin, vurgulanan boynuzlar sayesinde Bezuvar dağ keçisi olduğu kolaylıkla anlaşılmaktadır.

2.2.2.1. Görsel Özelliklerin Vurgulanması

Genellikle bir konu işlenirken tüm detayların paylaşılması zaman kaybına yol açmaktadır. Yapılan birçok çalışma, gereksiz ayrıntıların tanınmayı geciktirebildiği ve hatta

engelleyebildiğine işaret etmektedir. Bu nedenle bir nesnenin tüm detayları ile ifadesi yerine kısmi öz niteliklerinin belirlenmesi ve nesnenin tanınmasını sağlayacak özgün görsel öğelerinin sunulması daha önemlidir. Bu görsel özellikleri koruma yönteminde tasarımcı, yalnızca izleyicilerin en aşına olduğu parçaları seçer ve vurgular. Şekil 20 de yabani Bezuvar dağ keçisinin tanımlayıcı özelliklerinin daha basite indirgeyerek tanınırlığı artırmaktadır. Böylece diğer benzer hayvanlarla karıştırılmasının önüne geçilmiş olunur.

Şekil 20: Stilizasyonda Görsel Özelliklerin Vurgulanması

Kaynak: (Delen, 2022).

2.2.2.2. İşlevsel Özelliklerin Vurgulanması

İşlevsel özelliklerin vurgulanması tekniğinde nesnenin işlevsel özellikleri vurgulanırken nesne diğer ayrıntılardan arındırılır. Bu tekniği diğer tekniklerden ayıran en önemli fark sadeleştirme yönteminden ziyade vurgulamaya odaklanmasıdır. Nesne üzerinde sadeleştirilecek ve vurgulanacak unsurların belirlenmesi aşamasında nesnenin çok iyi incelenmesi, özelliklerinin belirlenmesi ve tanımlayıcı ya da özel bir fonksiyona sahip unsurlarının iyi etüt edilmesi gerekmektedir. Nesnenin işlevsel unsurları, yalnızca görsel bir öğe değil aynı zamanda bir işlevi gerçekleştiren ve özneyi benzerlerinden ayıran niteliğe de sahiptir (Hsu ve Wang, 2018).

Şekil 21: İşlevsel Özelliklerin Vurgulanması

Kaynak: (Delen, 2022).

Bezuvar dağ keçisinin görkemli çengel boynuzları, boynuz üzerinde yaşını gösteren çıkıntılar ve sakalı önemli ayırt edici özellikler olmanın ötesinde bir savunma aracıdır. Sonuç olarak, insanların çoğu çengel boynuzu, boynuz üzerindeki çıkıntıları ve sakalı gösteren grafikleri Bezuvar dağ keçisi ile ilişkilendirecektir.

Şekil 22: İşlevsel Özelliklerin Vurgulanması

Kaynak: (Hsu ve Wang, 2018).

Şekil 23: İşlevsel Özelliklerin Vurgulanması

Kaynak: (Hsu ve Wang, 2018).

Şekilde görüldüğü gibi memenin fonksiyonel özelliği ineğin tamamının yerini alabilir. Ancak yöntemler eş zamanlı olarak da kullanılabilir; örneğin inek memeleri görsel özelliğe ait olabileceği gibi işlevsel özelliğe de vurgu yapılabilir.

2.2.2.3. Yüzey Desenlerini Koruma

Yüzey desenlerini koruma tekniğinde nesnenin benzersiz dış yüzey desenleri korunur. Bu sayede nesnenin kolaylıkla tanınması sağlanır. Bu teknikte önemli olan stilize edilecek nesnenin spesifik yüzey desenlerine sahip olmasıdır. Örneğin: leoparın benekleri, kaplanın düzensiz çizgileri, zebranın siyah ve beyaz çizgileri bu hayvanlara özgü benzersiz yüzey desenleridir ve herkes tarafından kolaylıkla ayırt edilebilirler (Hsu ve Wang, 2018).

Şekil 24: Yüzey Desenlerinin Korunması

Kaynak: (Hsu ve Wang, 2018).

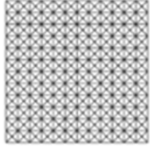
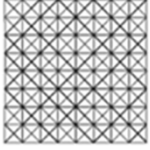
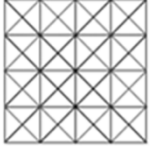
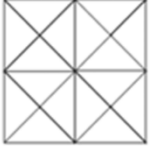

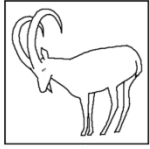

2.2.3. Aralıklı Grafik Sadeleştirme Yöntemi

Stilizasyon çeşitli sanat ve tasarım dallarında kullanılan bir tekniktir. Geçmişte görsel sanatlarda stilizasyon el çizimi ile gerçekleştirilirken günümüz grafik tasarım çalışmalarında bilgisayar programları aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Bilgisayar programları ile gerçekleştirilen stilizasyon çalışmalarının bir standardı ve kesin yöntemleri tanımlanmamıştır. Ancak literatürde stilizasyon çalışmalarına yönelik çeşitli öneriler bulunmaktadır. Wang ve Hsu (2015), grafik tasarım programlarının mevcut araçlarından faydalanılarak nesnelere stilize edilmesine yönelik bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada dört yöntem önerilmiştir.

2.2.3.1. Izgara Sadeleştirme Yöntemi

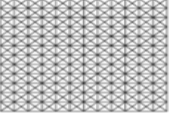
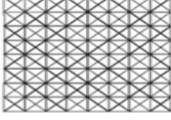
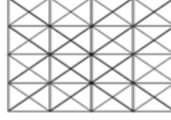

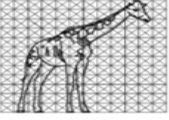

Tasarımda cetvel, pusula, iletke gibi çizim araçları yaygın biçimde kullanılmaktadır. Izgara aracı çizim için bir temel sağlar (Elam, 2001). Izgara sadeleştirme yöntemi nesnenin üzerine yerleştirilen ızgara aracının sadeleştirilmesi ile gerçekleştirilmektedir. Wang ve Hsu (2015), beş aşamalı ("1x1, 2x2, 4x4, 8x8, 12x12") ızgara sadeleştirme yöntemi ile bir objenin stilize edilebileceğini göstermişlerdir. Önerilen yöntemde ızgara sayısı ne kadar azalırse stilizasyon düzeyinin o oranda artacağı belirtilmiştir.

Şekil 25: Izgara Sadeleştirme Metodunun 4 Seviyesi

Uzunluk x Genişlik	Orjinal Görüntü	Sadeleştirme Seviyesi 1	Sadeleştirme Seviyesi 2	Sadeleştirme Seviyesi 3	Sadeleştirme Seviyesi 4	Sadeleştirme Seviyesi 5
5 Izgara Oranı						
Basitleştirilmiş Görüntü (Bezavur Dağ Keçisi)						

Kaynak: (Delen, 2022).

Şekil 26. Izgara Sadeleştirme Metodunun 5 Seviyesi

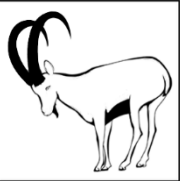
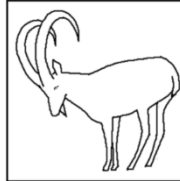
Uzunluk x Genişlik	Sadeleştirme Seviyesi 1	Sadeleştirme Seviyesi 2	Sadeleştirme Seviyesi 3	Sadeleştirme Seviyesi 4	Sadeleştirme Seviyesi 5
5 Izgara Oranı					
Basitleştirilmiş Görüntü (Zürafa)					
Basitleştirilmiş Görüntü (Adam)					

Kaynak: (Wang ve Hsu, 2015).

2.2.3.2 Nokta Azaltma Yöntemi

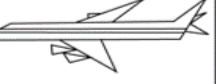

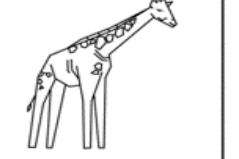

Gestalt kuramına göre insan beyni eksik bilgileri tamamlama eğilimindedir ve bir nesne veya şeklin eksik parçalarını tamamlayarak bütünsel bir form oluşturur. Nokta azaltma yönteminin temeli bu kurama dayanmaktadır. Yönteme göre stilize edilecek objenin dış hatlarını oluşturan noktaların seçimli olarak azaltılır ve böylece objenin daha az ayrıntı barındıracak şekilde ifade edilmesi sağlanmış olur.

Şekil 27: Nokta Azaltma Yöntemi ile Stilizasyon

Orjinal Görüntü	Sadeleştirme Seviyesi 1	Sadeleştirme Seviyesi 2	Sadeleştirme Seviyesi 3	Sadeleştirme Seviyesi 4

Kaynak: (Delen, 2022).

Şekil 28: Nokta Azaltma Yöntemi İle Stilizasyon

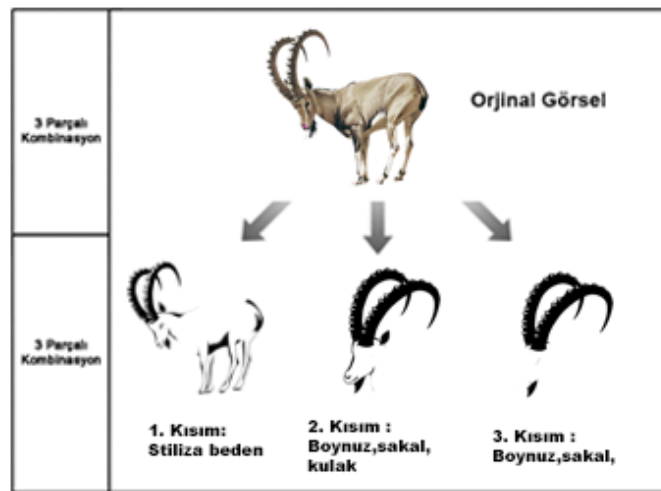
Orjinal Grafik	Basitleştirme Seviyesi 1	Basitleştirme Seviyesi 2	Basitleştirme Seviyesi 3	Basitleştirme Seviyesi 4

Kaynak: (Wang ve Hsu, 2015).

2.2.3.3. Coğrafik Küçültme Yöntemi

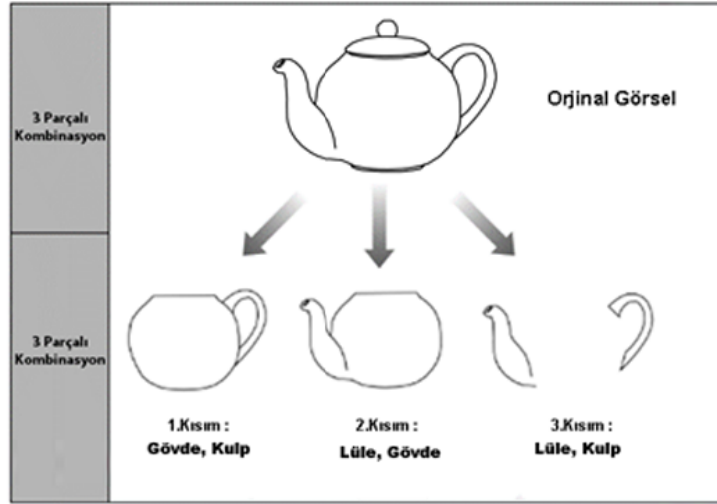
Coğrafik küçülme veya alan azaltması şeklinde tanımlanan bu yöntemde stilize edilecek obje önce bölümlere ayrılır. Bu bölümlerden nesneyi tanımlamak konusunda belirleyici olanlar tasarımda kullanılırken diğer bölümler tasarımdan çıkarılır. Böylece nesneyi oluşturan bölümlerin azaltılması ve görselin sadeleştirilmesi sağlanır (Wang ve Hsu, 2007). Örneğin bir dağ keçisinin coğrafik küçülme yöntemi ile stilizasyonu gerçekleştirilirken öncelikle keçi baş, gövde ve kuyruk olarak üç temel bölüme ayrılır. Daha sonra bu bölümlerden ayırt edici olanlar seçilir. Dağ keçisinin en önemli ayırt edici özelliği üzerinde yaş çıkıntıları yer alan çengel boynuz ve çene altında yer alan sakallarıdır. Bu nedenle diğer iki bölüm görselde kullanılmaz. Gerçekleştirilen stilizasyon sonunda az çizgi ile keçinin tanınırlığı sağlanmış olur.

Şekil 29: Coğrafik Küçültme Yöntemi İle Stilizasyon Örneği

Kaynak: (Delen, 2022).

Şekil 00: Coğrafik Küçültme Yöntemi İle Stilizasyon Örneği

Kaynak: (Wang ve Hsu 2015).

2.2.3.4 Bulanıklaştırma yöntemi

Bulanıklaştırma yöntemi fikri deneyimlerden ortaya çıkmıştır. Nesneye ne kadar yakından bakılırsa o kadar çok ayrıntısı görülür. Nesne ile göz arası mesafe artıka ayrıntılar yok olur. Bulanıklaştırma yöntemi bir çeşit uzaktan bakmadır.

Bulanıklaştırma yöntemi bilgisayar ortamında blur fonksiyonu ile sağlanır. Hem uzaktan bakma hem de yarı açık göz ile bakma neticesinde cismin ayrıntılarının silikleştirilmesine benzer bir etki yaratan blur fonksiyonu önemli bir stilizasyon yöntemidir (Wang ve Hsu, 2015).

Şekil 31: Grafiklerin Bulanıklık Seviyeleri

	Orjinal Grafik	Bulanıklık Seviyesi (1) --- % 10	Bulanıklık Seviyesi (2) --- % 15	Bulanıklık Seviyesi (3) --- % 20	Bulanıklık Seviyesi (4) --- % 25
Bulanıklaştırılmış Grafik					
İzleme ve Çizimden Sonra Grafikler					

Kaynak: (Delen, 2022).

Şekil 02: Grafiklerin Bulanıklık Seviyeleri

	Bulanıklık Seviyesi (1)--10%	Bulanıklık Seviyesi (2)--15%	Bulanıklık Seviyesi (3)--20%	Bulanıklık Seviyesi (4)--25%
Bulanıklaştırılmış Grafik				
İzleme ve çözümden sonra grafikler				

Kaynak: (Wang ve Hsu 2015).

3. Sonuç

Stilizasyon, bir nesneyi veya konuyu stilize etmek veya stilize bir şekilde yorumlamak demektir. Elbette birçok alanda kullanılan bir tekniktir ve sonuçları değişebilir. Ancak genel olarak, stilizasyonun nesnelere ve konulara basitleştirmek, bu nesnelere veya konuların detaylarını veya karmaşıklıklarını çıkarmak ve yaratıcılığını artırmaktır. Bir nesne veya konu stilize edildiğinde, yaratıcı düşünme süreci devreye girer ve yeni tasarım fikirleri ortaya çıkabilir ve nesnenin algılanışını değiştirebilir. Bir nesne daha modern veya çarpıcı hale getirilebilir veya farklı bir duygu uyandırabilir. Stilizasyon, nesnelere veya konuların daha güçlü bir şekilde ifade edilmesini sağlayarak anlatılmak istenen mesaj daha net bir şekilde iletilir.

Stilizasyon bir objenin yalın biçimde ifade edilerek hızlı anlaşılması ve kolayca hatırlanmasına katkı sağlayan bir tekniktir. Çalışma kapsamında tam formun çıkarılması, kısmi formun çıkarılması ve aralıklı sadeleştirme stilizasyon yöntemleri ele alınmıştır. Bezuvar dağ keçisi üç yöntem ile stilize edilmiştir. Yapılan değerlendirme de tam formun çıkarılması yöntemi ile gerçekleştirilen stilizasyonda nesnenin yapısal özelliklerinin korunduğu ve basitleştirildiği görülmektedir. Kısmi formun çıkarılması yönteminde ise nesneyi oluşturan tüm parçaların değil nesneyi diğerlerinden ayıran özelliklere odaklanıldığı görülmektedir. Her iki yöntemde de tasarımcı hangi özelliklere vurgu yapacağına kendisi karar verir ve bu bakımdan yöntemlerin sanatsal bir nitelik taşıdığı ve tasarımcının üslubunu yansıttığı ifade edilebilir. Bilgisayar programı aracılığı ile gerçekleştirilen aralıklı sadeleştirme yönteminde ise stilizasyonun

derecesi arttıkça nesnenin temel yapısal özellikleri korunsa bile detayların önemli düzeyde azaldığı yöntemin sanatsal bir stilizasyondan ziyade grafiksel bir stilizasyon yöntemi olarak kabul edilebileceği görülmektedir. Bununla beraber özellikle stilizasyon konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmayan tasarımcılar için kullanılabilecek bir teknik olduğu görülmektedir.

Kaynakça

- Alexander, C. (1973). *Notes on the Synthesis of Form*. Oxford University Press.
- Arnheim, R. (1969). *Art and visual perception: A psychology of the creative eye*. University of California Press.
- Becer, E. (2009). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Dost Kitapevi.
- Bell, C. (1914). *Art*. (Camp, J.W. tarafından 23.11.2006'da sınırlı sayfa yayınlanmıştır). 02 08, 2021 tarihinde <https://home.csulb.edu/~jvancamp/361r13.html> adresinden alındı.
- Ceylan, Ş. (2008). *Grafik Eğitiminde Tarihi Sembollerde Stilizasyon ve Günümüz İkonları İlişkisi "Kadın Figürü Örneği"* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Chen, B. X. (2014). Simplifying the Bull: How Picasso Helps to Teach Apple's Style. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2014/08/11/technology/-inside-apples-internal-training-program-.html> adresinden alındı.
- Çağlarca, S. (1999). *Resim-Heykel: Plastik Öğeler*. İnkilap Kitabevi.
- Çelik, F. (2020, 05 21). Kübizm Sanat Akımı Hakkında Bilinmesi Gerekenler. 12 08, 2021 tarihinde Oggusto: <https://www.oggusto.com/sanat/kubizm-sanat-akimi-hakkinda-bilinmesi-gerekenler> adresinden alındı.
- Dalen, J. V., Gubbels, H., Engels, C., & Mfenyana, K. (2002). Effective Poster Design. *Education for Health*, 15(1), 79-83.
- Delen, A. A. (2022). *Stilizasyon Açısından Logo Tasarımının Tarihsel Gelişimi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Arel Üniversitesi.
- Demirarslan, D., & Demirarslan, O. (2020). *Tasarım ve Tasarım Süreci*. İksad Yayınevi.
- Elam, K. (1951). *Grid systems*. New York: Princeton Architectural Press. 08 03, 2001 tarihinde https://books.google.com.tr/books?id=MO9DAwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false adresinden alındı.
- Erinç, S. M. (1998). *Sanat Psikolojisine Giriş*. Ayraç Yayınevi.
- Gombrich, E. H., & Gombrich, E. H. (1982). *The image and the eye: Further studies in the psychology of pictorial representation*. Oxford.
- Hsu, CC., & Wang, WY. (2018). Categorization and Features of Simplification Methods in Visual Design. *Art and Design Review*. 6(01), 12 – 28.
- Kandemir Şahin, F. (2021). Çağdaş Oyunculuk Yöntemlerinde Stilizasyon ve Deformasyon. *Sahne ve Müzik Eğitim- Araştırma e-Dergisi* (13), 41-66.
- Kınay, C. (1993). *Sanat Tarihi*. Kültür Bakanlığı.
- Kukhta, M. S., Sokolov, A. P., Krauinsh, D. P., & Bouchard, C. (2017). Stylization levels of industrial design objects. *Journal of Physics* (803), 1-6.
- Martin, S. H. (2006). Hispanic Culture through Art: El español a través de las artes visuales. *Hispania*, 89 (03), 590-595.
- MEGEP (2012). *Grafik ve Fotoğraf, Grafiksel Yorumlar*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı

- Richier, G., & Cassou, J. (1961). Germaine Richier, Galerie Creuzevault.
- Roten, J. G. (2003). The Prints of Benjamin Miller. Berco Productions.
- Uygan, Z. (2010). *Resim sanatında stilizasyon ve deformasyon* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Wang, W. Y., & Hsu, C. C. (2007). Study of the Design Operation of Graphic. *An International Journal for All Aspects of Design*, 10 (03), 54-75.